

А П Ъ С Н Ы

Ареспубликатә ҳәынтқарратә усхәартә «Аҗснымедиа»

2025 ш. сентиабр 4 № 67-68 (21 673)

Сентиабр 1 – аҭарашықәс ґыц

Алахґыхра ацын

Стелла Сақания

■ Ишдыру еицш, аҭхынтәи аҭсшыра мшқәа рнафс, ахәыцқәа зегғы ргәы хыт-хытуа иззыцш аҭарашықәс алагароуп. Избанзар игәхьааргоит рыртәшәцәи рәызцәи. Еснагь еицш, сынтәагы сентиабр аказы иаатит Аҭсны араионқәи ақалақьқәи рышқолқәа рышәқәа.

Аҭсны аҭара аминистр актәи лхатыгуаф Хыбла Шамба лажәақәа рыла, сынтәа раҭхьазакәны ашқол ахь ршыаґақәа еихырґеит ҫ-нызқь шык инарзынапшуа ахәыцқәа. Лара иазгәалтеит, араионқәи ақалақьқәи ркны ааста Ақәатәи ақалақьтә шқолқәа ркны актәи акласс ахь инеиз рхыцхьазара шыназо 717-шык ркынза. Раионла еихушар: Ақәатәи – 33; Гәдаутә – 402; Гагра – 423; Ткәарчал – 115; Гал – 187; Очамчыра – 178; Гәылрыцш – 173-шык.

Еизакны иугозар, Аҭсны иґоу

152-шқол рґы аҭара рцалит 29-нызқьшык ахәыцқәа. Урт аҭарадырра рызтало артәшәцәа рхыцхьазара хнызқьшык инареихауп.

Иара убас сынтәа аҭарашықәс иалагаанза Аҭсны Ахада Бадра Гәынба инапынтала, еихарак игәыгәажны иказ, ацхыраара зтәәыз ашқолқәи ахәыцбахчәкәи ркны еиуеицшым аиҭашьақьыргыларатә усурәқәа мҭаҭган.

Гагра араион Цандрьцш ақыта ахәыцбахчәкны арґыцратә усурәқәа мҭаҭган, Гәдоутә араион аҭны актәи ақалақьтә шқол аҭны – акапиталтә усурәқәа. Иара убас Абгархықә ақыта шқол аҭны ирґыцуп ахыб, Цьырхәтәи ашқол аҭны – акласс уадақәа;

Очамчыра араион аҭны ашбатәи ақалақьтә школи Гәда ақыта школи ркны аспортзалқәа рґыцуп, Цьгьардатәи ашқол аҭны ишыақьыргылоуп аспорт шта ґыц;

Ақәа ақалақь ашқол №1 аҭны ирґыцуп акласс уадақәа, иҭсахуп аҭенцьыркәа жәпакы. Арґыцратә усурәқәа мҭаҭгоуп иара убас Ақәи Гәылрыцшы рраионтә шқолқәа ркны.

заашьақәа раҭдара, атәыла ашәтыкачара ацхраара, ауафы имч-илша арґәәара.

Аиґакаара рыдгылоит аконкурсқәа рымҭаҭгара, «Аҭсны акоманда» афинанистцәи аиааира згази аус здырлаз апроєктқәа рынагзара.

Ахада Иусбарта анапхгафы Беслан Ешба аконкурс алахәылацәа дырґылеит, иатишьит «Аҭсны акоманда» ихадароу атыц шааннакыло Аҭсны итышәынтәаланы аґиаразы аҭшыгәмтәкәи алшарамқәи еидызкылауа аиҭакра бзиақәа амҭа рзаартраґы. Аиґакаара злабзиоу убри ауп, уи иалшоит аиҭакрақәи ауаажәлар рҭахрақәи ирласны рхатгыларә.

Иазгәаумтарц залшом, даґа хтыскгы, раҭхьазакәны Аҭсны Ахада икаитаз аҭшыгарала, сынтәа актәи акласс ахь зшыаґа еихызгаз ахәыцқәа рзы еиқьыршәан ашәыра ґыцқәа, аҭараґы ирыхәо ацхыраагзатә матәарқәа татәны.

Сентиабр аказы ашқолқәа зегғы ркны аҭарашықәс алагаларазы ашәқәа анаадырт аґены, Аҭсны Ахада Бадра Гәынба аҭара ахытцоз Е. А. Ешба ихыз зху Ақәатәи ахәбатәи абжәаратә шқол датаит.

Ари ашқол ахь раҭхьазакәны актәи акласс ахь 88-шык ахәыцқәа ршыаґа еихырґеит.

«Хәтыр зқәу актәи акласс ахь зшыаґа еихызгаз ахәыцқәа, харт зегғы хгәы хыт-хытуа хазыцшын иахьбатәи амш. Акыр шықәсқәа раҭхьа саргы абри ашқол ахь зшыаґа еихызґеит. Даараза иҭабуп идузган хәа расхәар стахуп аҭбаба хадызбалоз артәшәцәа. Иахь актәи акласс ахь зшыаґа еихызгаз ирзеиґьасшьоит хәжәлар ираҭхьагылан икаларц, – ихәеит Бадра Гәынба.

Ақәатәи ахәбатәи абжәаратә шқол адиректор Лиана Хәарцкиа лакәзаргы, аҭаацәи ахәыцқәи аҭарашықәс ґыц рыдылныхәалеит.

манда» ихадароу атыц шааннакыло Аҭсны итышәынтәаланы аґиаразы аҭшыгәмтәкәи алшарамқәи еидызкылауа аиҭакра бзиақәа амҭа рзаартраґы. Аиґакаара злабзиоу убри ауп, уи иалшоит аиҭакрақәи ауаажәлар рҭахрақәи ирласны рхатгыларә.

Зхала иґоу икоммерциатәым аиґакаара «Аҭсны акоманда» Анапшратә хеилак ахантәафыс дҭацоуп Ахада Бадра Гәынба, директор хадас – Георги Габуниа.

Аҭсны Ахада Адырра амш рыдиныхәалеит

■ Ахәынтқарра Ахада Бадра Гәынба ашқолхәыцқәи артәшәцәи аҭарашықәс ґыц алағамтәи Адырра амши рыдиныхәалеит. Адныхәалараґы, ахәтакахьала ихәоуп:

Акыр иаҭсоу аҭаҭцәа, артәшәцәа, аҭаацәа!

ґәык-ҭсык ала ишәыдысныхәалоит Адырра амши аҭарашықәс ґыц алағамтәи! Ари амш адыррақәа, аартрақәа ирызку агәыграқәа, аус ґыцқәа рхәыцкра символра азнауеит.

Изызхауа абиҭарақәа рҭараиура хара хзы хадароу злоу хырхартоуп. Аҭара ахәтабзиара аиґьтәра инаваргыланы, атәыла анапхгара Аҭара аминистрра аґаҭхьа акрызцазкуа уснагзатәны иқәнаргылоит аґар рлеишәа-патриоттә аазара чыдала хшыҭзыштра аҭара.

Аҭарашықәс ґыц аламталаз хтәыла зегғы аҭны ашқолқәи ахәыцбахчәкәи рырґыцразы аусурақәа мҭаҭгоуп:

Гагра араион аҭны Цандрьцш ақыта ахәыцбахчәкны шыаҭанкылатәи арґыцратә усурәқәа мҭаҭсит, иахәтоу матәахә ґыцла иеиқьыршәоуп. Ара актәи ашқол ашынцҭқа иара убас аиҭарґыцрақәак алыршоуп, аспорттә дәмац налатәны.

Гәдоутә араион аҭны аҭшыбатәи ақалақьтә шқол аґы мҭахы тбаала аусурақәа мҭыцгоуп, Абгархықә ақыта шқол аҭны ирґыцуп ахыб, Цьырхәтәи ашқол аҭны – акласс уадақәа;

Очамчыра араион аҭны ирґыцуп ашбатәи ақалақьтә шқол, Гәда ақыта шқол аҭны аспортзалқәа, Цьгьардатәи ашқол аґы ишыақьыргылоуп аспорт шта ґыц;

Артәшәцәа руалафахәы ацҭаразы

Аминистрцәа Реилазаараґы

■ Аминистрцәа реилазаараґы аурыс бызшәи аҭсуа бызшәи рыртәшәцәа руалафахәы ацҭаразы ақәдара рыдыркылеит. Убас:

Аҭсны ахәынтқарратә азеицшҭараиуртәкәа рґы аус зуа аҭсуа бызшәи алитератури рыртәшәцәа цәыббрамза 1, 2025 шықәса инаркны есымза 6000 маат рзацҭахоит.

Аҭсны ахәынтқарратә азеицшҭараиуртәкәа рґы аус зуа аурыс бызшәи алитератури рыртәшәцәа цәыббрамза 1, 2025 шықәса инаркны есымза 5 000 маат рзацҭахоит.

Аҭсны ахәынтқарратә азеицшҭараиуртәкәа рґы аус зуа аклассқәа напхгара рызто артәшәцәа рақәзар, 1, 2025 шықәса инаркны есымза 1800 маат рызшәалахоит.

Аулафахәы ахь ацҭақәа рызшәахоит аҭсуа бызшәи алитера-

гылоуп аспорттә шта ґыц;

Ақәа ақалақь аҭны ашқол № 1 аґы ирґыцуп акласс уадақәа, иҭсахуп аҭенцьыркәа жәпакы. Арґыцратә усурәқәа мҭаҭгоуп иара убас Ақәа, Гәылрыцш араион шқолқәа рыкны.

Хәтыр зқәу артәшәцәа, аҭаҭцәа, арт аусурақәа зегғы шәҭдара ахәтабзиара аштыхра, шәдыррақәа реизырхара, иара убас шәшәартадара алыршара иазхуит», – хәа азгәеит Бадра Гәынба. Ахәынтқарра Ахада лымкаала иҭабуп хәа реиґеит артәшәцәа. «Иахь лымкаала иҭабуп хәа расхәар стахуп артәшәцәа. Шәара шәдыррақәи, иаашәыргыла ачәреи, ґәык-ҭсык ала шәус азыказаареи ирыбзоураны ґыц игыло абиҭарақәа аҭара инаваргыланы аазара бзиа роуеит, Аҭсадгыл абзиабара рылашәаазоит. Шәара шәаапсара, хтәыла аґеицш бзиа ачаҭарақьны аҭак ду змоу шәлагаламтә, хәарада, ахә ашыра уадаҭуп», – хәа азгәеит Ахәынтқарра Ахада.

«Сынтәа ҫ-нызқьшык инареиханы ахәыцқәа раҭхьазакәны ашқол ахь ршыапы еихырґеит, иазхара, аґиара амҭа ианылоит. Есени ироуа адыррақәа ирыбзоураны, рҭаразы иреиґу алҭшәақәа раарпшразы алшарақәа рзацҭахоит. Акыр иаҭсоу ашқолхәыцқәа, аҭара шәҭцала, шәґәыртқьыл, дасу ишәылоу ақьыбаф аарпшра, арґиара шәашьтаз, Хәпсадгыл Аҭсны шәаҭсаны ишәызхаларц азы!», – хәа азгәеит Ахәынтқарра Ахада.

Ахәынтқарра Ахада аҭаҭцәа аҭара шықәс ґыц азы зегғы ирзеиґаишьеит раҭхьа иргыланы, аґабзиара, аґаамч, аиҳьзарақәа, анасыл, ашызцәа иашақәа!

туреи рыртәшәцәа 760-шык, иара убас, аурыс бызшәи алитератури рыртәшәцәа рзы хә-нызқь маат иназоу ашәарацҭа иатәнакит 762-шык артәшәцәа, – иазгәалтеит аҭарадырра аминистр Хана Гәынҭха.

Атәыла Аґыза-министр Владимир Делба иажәақәа рыла, ари ақәдара ахәынтқарра Ахада Бадра Гәынбеи Урыстәыла анапхгареи ирыбжәартәз аиқәшахтрақәа ирылтцәоуп, уи артәшәцәа рыцхыраара, аурыс бызшәи артара ахәтыр аизырхара иазырхоуп.

Аҭсны аиҭшәицшү адгыларә ашқолқәа рґы артара-аазаратә усура назыгзо артәшәцәа рыцхыраара иазырхоуп.

Аҭсуа бызшәи алитератури рыртәшәцәа руалафахәы ацҭа рзыршәоит ареспублика ахәтә харц ала, аурыс бызшәи алитератури рыртәшәцәа – иназыццоу Урыстәыла афинанстә цхыраара аґынтәи.

Ақәдарақәа амч роуеит 2025 шықәса, цәыббра 1 инаркны.

Иаццоуп аиґакаара ґыц

Аҭсны Ахада инапынтала

■ Ахада Бадра Гәынба инапынтала иаццоуп зхала иґоу икоммерциатәым аиґакаара «Аҭсны акоманда».

Уи хықәкыс иамоуп атәылауаа рыгәтаққәа рынагзаразы аҭагыла-

Ақсны азыргаразы

Дамасктәи 62-тәи аиармарка

■ Август 26 рзы Сириатәи Арабтә Республика иатәит, 62-тәи Дамасктәи жәларбжәратәи аиармарка рхы аладырхәи, Ақсны адә-ныкатәи аусқәа Рминистр Олег Бар-цыц зхадарафы дықоу аделегация.

Уи аилазаара иалахәуп: адә-ныкатәи аусқәа Рминистр ихатыпу-аф инапынцәкәа назыгзо Иракли Тьжәба, аминистрра Ааигәа Мрагы-ларей Африкеи рдепартамент аиҳабы Артур Гагулиа, аэкономика аминистр Тәмра Амқәаб, Ахәынтқарратә ин-вестицатә матзүра азқазә хада Са-ид Сангәлиа, акультура аминистр Да-ур Ақәшба, Ақснытәи ахәынтқарратә университет жәларбжәратәи аима-

дарақәи аекономикатә зтәарақәи рзы апроректор Максим Гәынцәи, акультура аминистрра апресс-маза-ныкәгәф Тәмара Ачцәа.

Ахаирбағәзафы урт дырпылеит Сиритәи Ареспубликакны иқоу ачы-далкаатә зинмчы змоу Ақсны Ацҳа-ражәхәаф Мухаммад Али. Анафс, ацҳаражәхәартә аусзуащәи да-рей реицыларәфы ирзаатгылан, Ақс-ны жәларбжәратәи аусмәаңгәтә алахәхара аеазықатцарей, хтәыла ахафәра ахьзыргәахә афхышә архи-ашьей ухәа ирыдхәалоу азтәарақәа. Иара убас, уақәа инатшыны иазгәатан Ақсныи Шьамтәылеи рхәынтқар-рабжәратә усеицүра аконтекст афы, афганк рзы азфәлымхара злоу еиу-еицшым аусхккәа ркны аизықазә-ашьәкәа хырхәралә рырфәиара иамоу атқы хада.

Ақснытәи аделегация 62-тәи Да-масктәи жәларбжәратәи аиармар-

ка реаладырхәиц ааңхәара қартце-ит Сириатәи Арабтә Республика – Шьамтәыла аиҳабыра Реилазаа-рей, атәыла Ахада Ахмад аль-Шарааи. Ари аусмәаңгәтә рхы аладырхәуе-ит Тьрқәтәыла, Катар, Египет, Иорда-ния ухәа, 50 хәынтқарра инареиҳаны рхатарнақәа.

Жәларбжәратәи ацәыргәкәтә актәи амш инаркны уи иатәауаз, азфәлымхара харақы рызцәырна-геит Ақсны иазкыз атың чыда. Уақәа ахшыфәышәтә тәула атан, акырза ибеиоу хәжәлар ркультуреи рытра-дициякәи реицш, ақытанхамәатәи атуристтәи усхккәа рганахәала хтәы-лақны иқоу аиҳызарақәа, атәащәа рбара ахьрылшоз, иблахкыганы ирхи-аз атызқәа. Ауаа рацәа аднапхәлеит хәзну ашықәс азы иаартыз В.Г.Арзын-ба иһыз зху Жәларбжәратәи ахаир-бағәзаа апроеит.

Ари аены иара убас, Олег Бар-цыц зхадарафы дықоу аделегация Шьамтәыла иқоу Урыстәыла ацҳаражәхәаф Александр Ефимо-ви реицыларә мәаңгысит. Уақәа иры-лацәажәан Шьамтәыла акәша-мыкәша атыхәтәантәи аамтәкәа рзы ишықәгылаз аполитикатә тагылазаа-шыей, ххәынтқаррақәа анафстәи русе-ицүра аргәгәарей рызтәарақәа. Аицы-ларә ахыркәшамтәи Олег Мсас-ица Урыстәылатәи ацҳаражәхәаф хамтәс ииҗеит амфы иалху Ақснытәи анапкә-зацәа русумтә.

Адыршәены Ақсны иазку ацәыргәкәтәтә кәакь ақны, Шьамтәыла иқоу ачәркьестә ансамбль ақәгыла-ра ашәтахь Шьамтәыла акультура аминистр Мухаммад Иасин Салехи, атуризм аминистр Мазен аль-Сал-хани рцыларә мәаңгысит. Гәыблыла, имәаңгысыз ари аицыларәфы афганк рхатарнақәа акультуреи атуризми рхырхәртәкәа рыла ацҳақәтәи русеицүра азтәарақәа ирзаатгылеит.

ирхәит Аахыт-Уапстәылан Ақсны ацҳаражәхәаф Алан Елбақиев.

Амеморандум ақны иарбо-уп аусеицүра ахырхәртә хадақәа: аусеицүразы азинтә, атцәарадыр-ратә шыаа аццара, аконституциатә зинусзбара азтәарақәа рганахә-ла апышәа аимдара, еицырзеицшү атцәарадырратә тцәарақәа рымәаң-гара, апрограмакәи апроеиткәи рынағзара, иара убас атеориатә дыррақәа реиладара.

Адокумент иара убас иазгәагәа-наҗоит аусзбартақәа раппараткәа русзуәцәа ркфалификация ашәты-хра, аганкәа нақ-аақ реилибакаара арцауларә.

Ақснытәи аделегация далан Ақс-ны атцәарадыррақәа Ракадемия ае-кономикеи азини Ринститут аиҳабы Фатима Камкиа.

Иара убас иалацәажәеит Ақәа, 2024 шықәса ноиабр азы Ақсны Аконституциатә Усзбартеи Аахыт-Уапстәылатәи ахәынтқарратә уни-верситети рыбжәра анапы зтәафыз амеморандум арбарақәа рынағзара.

«Ари адокумент акырза зтәа-куа шыафәоуп аешьаратә тәылақәа рыфбагы рыбжәра аиуристтә еиладарақәа рыргәгәаразы, азинтә усеицүра арцауларазы», – иазгәалтә-ит Цилиа.

Гал ақалақь агәафы аиланхартә Гал Тлабған Кецаба ибака аргыла-разы;

Ақсны жәлар рпоет Рушьбеи Смыр ибиуст Афон Фыц ақалақь апарк афы ашыақәыргыларазы.

Ахәынтқарратә комиссия ала акультура аминистрра анапы иантә-хоит апоет искульптура ирейгьү апроеит азы аконкурс рлаҳәара.

Егьырт азтәарақәа рыла аил-ацәажәара иаццәахоит иаиуа акомиссия аилатәарақәа ркны.

72 шықәса дшыртагылаз

72 шықәса дшыртагылаз ицста-заара далтит Ақсны, Ахыт-Уап-стәыла ацҳаражәхәафыс иказ Олег Илиа-ица Боциев.

Олег Боциев диит март 26, 1954 ш. рзы, Ткәарчал ақалақь ақны. 1976 ш. рзы Харьковтәи ахәынтқар-ратә университет, амеханикатә фа-культет қәғиарала ианхиркәша инаркны 1984 шықәсазынза аус-иуан изанаат ала, еиуеицшым аматцүрақәа ркны: қазә еиҳабыс, ацех аиҳабы ихатыпуафыс, азау-ад «очприбор» ақәша анапхәафыс.

1984-1989 ш.ш. раан авто-транспорттә наплакы «Турист» аңьныр хадас, 1989-1992 ш.ш. рзы уи анапкы адиректорс дықан. 1992 ш. рзы диаган Ақсны атранспорти аимадарей рминистр ихатыпуафыс.

1992-1993 ш.ш. рзы Ақсны жәлар Рцынцәтәылатә еибашьра далахәын.

1994-1995 ш.ш. рзы Ақсны атәылахьчара аминистрра ақәша аиҳабыс аус иуан. 1995-1998 ш.ш. аминистрцәа Реилазаара арефе-рент еиҳабыс, 1999 ш. рзы диаган ацәи асоциалтә еиқәыршәарей рминистрс. 2002-2005 ш.ш. рзы – аминистрцәа Реилазаара аппарат аиҳабыс дықан.

2007 ш. инаркны Ақсны иқоу Аахыт-Уапстәыла ацҳа-ражәхәартәкны абжәафыс аус иуан. Апрель 15, 2013 ш. раахыс, Аахыт-Уапстәыла Ахадас иказ

А.Тибилев Иуспқа инақәыршәа-ны, Олег Боциев дқатан ачыдалка-атә зинмчы змоу цҳаражәхәафыс.

Ианашьоуп Ақсны, Аахыт-Уап-стәыла, Урыстәыла реиҳабырақәа рахьтә ахәтыртә шәкәкәи акыр ахәынтқарратә хамтәкәи.

«Ақсны аамтә уадафзақәа раан хейгәашьарак қамтәзақәа зыжәахыр хамаздаз атә-ицәа ируазәкыз, уи ашәтахь-гы ххәынтқаррақәа риешьара аргәгәарей ацҳақәагы хырхәртә рацәала аусеицүра арцауларей рзы зылшамтәкәа рацәоу Олег Илиа-ица ицстазаара иалтцра хәаа гәгәоуп. Гәалсра дула хшәы-дышшылоит иуацәи итынхәцәи зхәтарнаку хәешьаратә ауаңс жәлар. Игәалашәара лаша назза иҳацзауеит» – хәа, Аахыт-Уапс-тәыла Ахада Алан Гаглов ди-дышшылеит, Ақсны Ахәынтқарра Ахада Бадра Гәынба.

Ақытә нхамәа арфәиаразы

Ахасабрба қайтеит

■ Ақытанхамәа аминистр Бе-слан Цюпуа ахасабрба қайте-ит 2024 шықәсазы «Ақытан-хамәа арфәиаразы» аусхәартә ахықәкытә программа иана-ғзашьоу иазкны.

Апрограма анағзара иафәуп 2021 шықәса раахыс, қарала еиқәдыршәоит ахәынтқарратә биуцет ақнытә.

«Ари апрограма қалейт хан-хацәа рзы акырза зтәакуа збамтә-ны», – иҳәеит аминистр.

2021 инаркны 2024 шықәса-зынза иоуштың 450 миллион маат: шәкы-шәкы миллион – рақхәтәи хышықәса раан, 150 миллион – 2024 шықәсазы.

«Апрограма акырза зтәа-куа анырра қанатейт ақытәкәа рахь. Ақытанхамәа знапы алаз-кырц зтаху рхықхәзара қалша-рақәа ирейхәеит», – иазгәеит-ит Цюпуа.

2024 шықәсазы ибзиоуп хәа рыххәаан апроеиткәа 353. 150 миллион рахьтә анапәфы иаа-ган 147,9 миллион маат, хнапәфы иахзаамғаз амалқәа иааган 2025 шықәса ашқа, апрограма иалаху

рыдгыларазы.

Есышықәса апрограма ақ-нытә иоурыштыуеит 10 миллион маат ркынза ақырхага қазтә ахәаца-мачақәа рғәгыларазы, аеафәра ашәтыхразы ицыршәахьоу ахәшәкәа раахәара иазкны. Урт араионқәа зегьы ирзыршон.

Хышықәса рыфәнуцқала иа-архәон амашына-трактортә стан-циякәа рзы ахәтәкәа. Иҳафсыз ашықәс азы иоуштың агьежькәи аккумуляторкәи раахәаразы 10, 8 миллион маат.

«Апрограма амашына-тр-актортә станциякәа рзы атехника ааххәазом, аха иатаху ахәтәкәа рыла еиқәхәршәоит», – иҳәеит аминистр.

Ақыса-министр Владимир Дел-ба иазгәеит 150 инаркны 250 миллион маат ркынза апрограма қарала аиқәыршәара амехаккәа зырхәаразы алшарақәа ишрыхәа-пшхо.

«Хәзлахаәпшуала, ари аус-мәаңгәтә иалнаршоит атәылауаа рыдгыларә. Рақхәаза иргылары, хықәкыс иҳамоуп ханхацәа иа-адрыхуа аалыц Ақсны афәнуцқа атира. Аекономикатә гәаанәгара-ла, иарбазнаалак амаат аиқәыр-шара иаха ишытыцүеит, ус анакәа, ахырхәагы итгәгы иҳаракхоит», – иҳәеит Делба.

Аусеицүразы Амеморандум

Рнапы атәршит

■ Ақсны Аконституциатә усзбарта ахантәафы Диана Цилиа А.А.Тиб-лов иһыз зху Аахыт-Уапстәылатәи ахәынтқарратә университет арек-тор Вадим Тәдеев инапхәралә Аахыт-Уапстәыла дықан.

Лықазара иалағзаны анапы

атәафын «Ақсны Аконституциатә усзбартеи Аахыт-Уапстәыла Ире-иҳазоу аусзбартеи русеицүразы Амеморандум». Уи мәаңгысит Цхин-вал, иаанацхәуеит аинформациатә матзүра Рес.

Адокумент рнапы атәршит Ақс-ны Аконституциатә усзбарта ахан-тәафы Диана Цилиеи Аахыт-У-апстәыла Ирейхазоу Аусзбарта ахантәафы Витали Цыиоеви. Агәыргәаратә усмәаңгәтә иҳы ала-

Азбамтәкәа рыдыркылеит

■ Апыза-министр ихатыпуаф Цыансыхә Нанба ихантәафрала имәаңгысит амонументалтә қаз-аразы ахәынтқарратә комиссия аилатәара, хәа адырра қанатейт аминистрцәа Реилазаара апрес-с-матзүра.

Акомиссия цшә-зтәарақ иры-хәаңшит:

Хамтәзтәи Ақсны Ахәынтқарра ашәтаркшәи, Ақсны Рақхәтәи Ахада Владислав Арзынба игәалашәаратә гәы иара иһыз зху Ешыратәи абжә-ратәи ашқол афәпхәа акыдцаразы;

Ақсны афбатәи Ахада Сергеи Багацшә искульптура Ақәа ақалақь ақны иқоу иара иһыз зху ашәфы ашыақәыргыларей ахәтә арцшза-рей рзы;

Аҕсуа доуха азыргас

Q-дунеик еимаздо

Вахтанг Аҕхазоу

■ Еицырдыруа аҕсуа поет, атоурыхтца-аф, аиҕагаф, апублицист Денис Чачхалиа 75 шықаса ихытцит.

Хаамтазтәи аҕсуа шәкәышәцәа азәы хәа ырылағылоу, хәжәлар рдоухатә цстаза-ара иалахәу, СССР-и, Аҕсни, Урыстәылеи рышәкәышәцәа Реидгылақәа ырылоу ажәа азказа ипоезии, иеиҕагақәеи, итцаамтәқәеи аҕхәацәа ырылацәеиҗәтәи акыр тәеит.

Денис Кыыршәал-иҕа Чачхалиа диит 1950 ш. август 21 рзы Ткәарчал ақалақь аҕны. 1961 ш. итаацәа нхара Ақәака ииасит. Абжәаратә школ даналга, 1968 ш. рзы дталоит А. М. Горки ихьз зху Алитературатә институт аиҕагара ақәша. Идипломтә усумтә еиднакылеит урысшәала иишәы иажәеинраалақәеи, икритикатә стати-ақәеи, аҕсуа поетцәа ршымтәқәа аурысшәахь реиҕагақәеи.

Аҕсныка даныхынхә аус иуан ареспубли-катә газет «Советская Абхазия» акорреспон-дентс, ашәтахь – Аҕсны ашәкәышәцәа Реид-гыла алитературатә консультантс. 1984-1990 шш. рзы ртәафыс дыкан А.М. Горки ихьз зху Москватәи Алитературатә институт аҕны (аҕ-суа поезииеи апрозеи реиҕагаразы арҕиаратә семинар мөаҕиҕон). Шаҕһа Ақәака данаа на-хыс Аҕсны ашәкәышәцәа Реидгыла Алитера-туратә фонд деиҳабын.

Денис Чачхалиа лассы-лассы ипоези-атә, ипрозатә шымтәқәа реизгақәа тыцуеит, акыпҕхь ианылоит алитературеи, аказареи, атоурыхи ырызку истатиақәеи ирецензиақәеи.

Денис ЧАЧХАЛИА

Анцәа иан ылызку аныҳәаҕһыз

Анацәа ран, быхьзырхәагоуп,
Анан, кыр бымчуп Бара,
Сымша бшьапатцахь инагоуп,
Сбашьапкуеит, срыцхашь сара.

Сакәыхшоуп, Анан, бшьаргәытца,
Амықшәатә зхысыз Бара,
Зпазатә аҕараф дынкыдцан,
Дықәкацан иршьыз Бара.

Азҕабреи ареи еицызбаз,
Зтыпхара еицамкыз Анцсха,
Брыкәныхәа хәар еицәгылаз,
Рыхдырреи рылшеи иаызырха.

Бырхылацш ақәыпшцәа игароу,
Ханарха, хгәыграқәа рпеицш.
Ахаан ифымцәо лашароуп
Ибхалашо, Анан, мшаенеицш.

Бныхәаҕһыз сабылуа сгылоуп,
Бытцака сгылоуп цәашьшәа.
Анан, агәтыҳақәа сымоуп,
Ишәартан избартоуп рылтшәа.

Урысшәала еиҕш, дыфәеит аҕсышәалағы. Ғырпҕшыс иаагозар, «Аҕсуа поезиа антоло-гия» (Ақәа-Москва, 2001, 2009) иагәылоу иажәе-инраала шәхәқәа аҕсышәала ишуп.

Денис Чачхалиа аурысшәахь еиҕш, аҕс-шәахь акыр ашымтәқәа еитеиҕахьейт.

Аҕсышәала ирцаажәеит аурыс поетцәа дуқәа А. Пушкин, Ф. Тютчев, С. Есенин, А. Блок, А. Ах-матова, М. Цветаева, иара убас анемец классик-цәа Иохан Гюте, Фридрих Шиллер, Хаинрих Хаине ухәа еҕырт амилацәа рпоезиатә рҕи-амтә хьыршәыгәқәа. Аурысшәахь акәзар, ка-зарала еитеиҕахьейт аҕсуа поетцәа: Д. Гәлиа, И. Коҕониа, О. Беигәаа, М. Лакрба, Б. Шынкәба, Кь. Чачхалиа, А. Аҕынцәал, М. Лашәриа, Т. Аҕь-ба, Н. Кәытцниа, Р. Смыр, Г. Ламаиа, Р. Лашәриа ухәа ражәеинраалақәа. Зымәхак тбаау иеиҕа-гақәа реизга «Поэзия отражений» азы 2020 ш. ианашәоуп Д.И. Гәлиа ихьз зху ахәынцқар-ратә премиа.

Акыр шықасак раахыс Денис Чачхалиа дынхоит, аусғыы иуеит Москва. Апериодикатә кыпҕхь ианыло Аҕсны атоурыхи, аетнографи-еи, акыырсианреи, ауахәаматә наптәреи ырыз-ку истатиақәа реицш, итытәеит ишәкәқәа. Аха аҕхәаза иргыланы поетк иахәсабала ауп дше-ицырдыруа. Иажәеинраалақәа раҕхьатәи ре-изга «За чертой горизонта» Ақәа итытцит (1976), анафсан итҕиҗыт: «Два неба» (1982), «Степень родства» (1985), «Брод одинокой ольхи» (1988), «Абхазская лира». (Стихи и переводы. М., 2010). 2021 ш. аҕхәацәа ироуз апроза иатцана-куа ишәкәы «Смоковница» еиднакылеит еи-уеицшым ашықәсқәа рзы иаҕицәхьаз ажәаб-жьқәеи, атоурыхтә повести, апиесақәеи. Ипиеса «Алибеи» иалху аспектәкль ықәыргылан С. И. Чанба ихьз зху Аҕсуа хәынцқарратә драматә театр аҕны (арежиссиор – абахатәра каимат элаз Нелли Ешба).

Урысшәала ишәу ипоезиатә рҕиамтәқәа рк-ны аҕсуа доухатә дунеи уаҕылархалит. Урт ир-ныпшуеит иразоу, иҕәылыршоу ихатә дунеи, ихатә цәафә, ихатә хәыцшәа.

Ишымтәқәа акыпҕхь рбоит 1970 ш. раахыс. Иажәеинраалақәеи ипрозатә шымтәқәеи рны-лон альманахқәеи аизгақәеи: «Творческий буль-вар 25» (М., 1973), «Дом под чинарами» (Қарт, 1978), «Истоки» (М., 1984), «Литературная Абха-зия»; ажурналқәа: «Алашара», «Советская ли-тература» (1989, 1990), «Смена», «Черкесский мир», «Абазы»; агазетқәа: «Советская Абхазия», «Абхазия» (Ақәатәи, Москватәи атыжымтәқәа), «Республика Абхазия», «Литературная Россия» (Москва), «Общеписательская Литературная газета» (Москва), ашәкәы «Сухумские мотивы; (2500-летию Сухума посвящается)». М., 2005) ухәа еҕыртҕы.

1980-тәи ашықәсқәа раан Д.Чачхалиа иеазтәылхны аизгара далагеит аҕсуаа рто-урыхи ркультуреи ырызку атоурыхтә, архивтә материалқәа. Апериодикатә кыпҕхь ианитце-ит астатиақәа жәпакы, урт иреиуоуп: «Уи Мсыр напхгара аиҕон» (Асултан – аҕсуа Али Беи аль Кабир изкны) (Алашара. 1984, 1984, №9), «Само-

Анан, хтагылоуп ашәара –
Хазы-хаз хәицәызуеит жәларак.
Халацсоуп харт ацсабара,
Хаказар бзиан цьарак.

Быхьзала хәишәақәа шьтыхуп,
Ихтуп ибызку ахацшәа.
Анан, акоуп исыгәтыхоу –
Тәымцәара дгәәкуеит сашьа.

Зыдгьыл, зыцсадгьыл иақәыгоу,
Гәашьа, бырзылпха Бара.
Атцхләшә мрахәаган иагәылгоу,
Анан Мариа, Бара.

Бныхәагатә нықәызго бхаигза,
Ибымоуп Бара адоуха.
Хацхызгыы харгамагыы ееизам,
Кыр бымчуп, Анцсха, хәиқәырха.

Цагәыргҕа

Хысроуп.
Ақәкәахәа Еилартцоит ахацәа.
Диит ауашы,
Итацкәым хыцқәа ратцәа.

Ихысуеит ахацәа,
Аҕеи изханы
Хысбжык иахаргыы,
Дқамларц дырханы,

бытный стиль абхазской архитектуры» («Совет-ская Абхазия» (1986, 29 мая); «Новая картина А.Чачба» («Советская Абхазия», 1989, 7 мар-та); «Мыкәтәи акафедрал» (Аҕсны аказара». 1989, №1-2. К.Н. Аванасеви иареи еицыршәы); «Древности твои Ткварчал» («Ткварчельский гор-няк». 1991, №42-44; «Мы джигеты, народ воль-ный». (О княжеском роде Чачба) («Республика Абхазия». 1992, 21 июня); «Хроника абхазских царей» (Абхазия. Московский выпуск). 1995); «Абхазская святыня старого Сочи». (О почитании очажной цепи на Кавказе) (Этнографическое обозрение. 1998); «Под сенью векового дуба» («Российская историческая газета». 1998) ухәа еҕыртҕы. Атцаамтәқәа: «Абхазская Православ-ная церковь. Хроника. Прибавления» (М., 1997), «Хроника абхазских царей. Статьи и заметки. До-полнения» (М., 2000), цьара-цъара иаарҕшуп ак-тәи ашәышықәсатәи Аҕсны акыырсианра ато-урыхи аҕсуаа ртоурыхи ырыцаркуа аамтәқәа.

Д.Чачхалиа аҕсуааи адыгақәеи (аче-ркьесқәеи) ырызку атыжымтәқәа рсе-риа апроект авторси аредакторси дамоуп; раҕхьатәи ашәкәы (К.Серена. Путешествие по Абхазии (афранцуз бызшәахьтә еиҕаго-уп) тыжыын Москва, 1999 шықәсазы, афбатәи (Ф.Боденштедт. По большой и Малой Абхазии. О Черкесии (анемец бызшәахьтә аиҕага) тытцит Москва, 2002 шықәсазы, ахҕатәи – Э.Мартель. Кавказская Ривьера. Путешествие по югу Ро-сии и по Абхазии (афранцуз бызшәахьтә еиҕа-гоуп) – Москва, 2002 шықәсазы. Атцхәтәан-тәи ашәкәқәа фба ркны аҕәлатцак ахәсабала икыпҕхьуп Д.Чачхалиа итцаарадырратә ста-тиақәа: «Джигетия на политической и этногра-фической карте Абхазии», «Историческая то-понимика Большого Сочи середины XIX века (фамильно-родовая номенклатура)». Москва итҕиҗыт иара убас атзы икыдыртцо амзар «Пра-вославная Абхазия» (2001).

Апоет, атоурыхтцааф еилеигзо аусқәа рацәо-уп. Ихатә ишихәо еиҕш, аханатә изымхо аамтә

ауп. Аҕсстазаара ахьеиладуа ақалақь аҕны фба-хҕа ус реилагзара мариам, еҕыҕабаауп. Аамта иацәиҕаша, дзыхьзаша шьардоуп, агәтакы бзи-ақәагы имоуп.

Апоет-асатирик Кыыршәал Чачхалиа иҕа-ацәарафь ииз, иаазаз апоет, атоурыхтцааф ҕы-ла-ҕысыла иҕьсадгьыли иаҕсуареи рыматц иуеит. Апоезиа еицш, атоурыхтцаара дазҕәлымхәе-иҗәтәи акраатәеит, даҕааҕыланахәлеит. Уи инаҕыданы ауаажәларратә усура дазхьацшуа далагеит. Акыр шықәса инеиҕынкыланы аҕсу-а-абаза жәлар Жәларбжьаратәи Рассоциация аусура далахәын, аамтәк азы ари ауаажәлар-ратә еиҕәаара Амазаныкәагаф хадас даман. Ассо-циация аделегация даланы зныкымкәа ахәа-анырцәка дцахьейт, ахәаанырцәтәи хашьцәа дрықшәахьейт, дрыҕцәажәахьейт. Уаанзәгыы, ихатә аҕшыҕарала, аҕсуаа ахьынхо атылақәа дыртаахьан, рыҕсстазаашьа дазҕәлымхан. Ахәа-анырцәтәи иныкәарақәа еиҳагы ихадыртәаа-

уан итцааратә усура, ицхраауан аматериалқәа реизгарафь.

Москватәи аҕсуа диаспора ахатарнак иҕсстазаарафь иреиҕу аамтәқәа рахь иҕхьазо-ит Москватәи Алитературатә институт аҕны иусура, иҕәалашәарафьы иаанхоит. Напхгара зитоз аиҕагацәа рҕәып еиднакылоз аҕсуа ҕар дрылан аурыс поет А. Бардодым. Уи Аҕс-ны ахақәиттәра ихы ақәитцейт.

Аханатә еицш, еиуеицшым атемақәа ырызк-ны апериодикатә кыпҕхь аҕны иқәгыларакәа ырызкуп Аҕсны атоурыхи аҕсуа литературеи. Кәҕиарала ф-дунеик, ф-литературак реимада-ракәа дырзаапсойт. Уи шьарда атцанакуеит Аҕс-ни аҕсуаи ахәаанырцә рзыргарафь. Абартқәа зегьы хәсаб рзуны, 2024 ш. «Аҕсны Ахәынцқарра акультура зәаҕсатзәыз аусзұшы» хәа ахатыртә хьзы ианашьан.

Итшәынтәалахьоу арҕиашы еиҳау аиҳьза-ра фыцқәа ралыршаразы аҕәабзиара ацны игәтәкқәа рынагзарафь ақәҕиарақәа изе-иҕахьшөит.

Исызгәамтәкәа – абас еицш сырманшәала –
Ашныка сажәеинраалақәа сыргон.

Феодор ТИУТЧЕВ

Еиҕах зыбейт, еиҕах ифьхейт
Сцәанырракәа, иҕсхьаз сгәафь.
Сгәы ҕхаррак нацалан - издырит,
Урт амшқәа идырлашеит схы-сфьы.

Иадыруеит ус наскьатә тагалан:
Мышқәак набжьалоит иҕхьаз,
Пша-кәандак шааиуа, хәкәа инталан,
Хдақәа иртысуеит игәыкзәа.

Хьыршәыгәуп амшқәа урт иҳафсхьоу:
Агәаларшәарақәа сыркын,
Бара бхәфь-лаша исызгәақьоу
Сазҕшуеит, агаахәара сартәын.

Хәиҕыртцны хшықаз, оума цызшәа,
Сгачамкны сбыхәаҕшуеит абар.
Избоит сгәафь шьтыбжьқәак цысызшәа,
Исцәызхьаз, икамкәа рхабар.

Агәаларшәарақәа, сгәы иамкыз,
Исхытәа ицоит рыцкәыртҕара.
Бара бҕәыкра аеишәтанамкыз –
Сгәафь еицамкит сгәыбылра.

Еиҕ. Д. Чачхалиа

«Амилаттә царадырра – хәынтқарратә хықәкы хадахарц...»

Алеко Гәрамаи – 85 ш.

Ахра Анқәаб

■ **Аңсны жәлар рпоет Б. Шынкәба ифырхатца изы иихәаз еицырдыруа ажәакәа «жәлар рыбзиабара кьалан иаазом, иалнахыз-далнахит, иапсам-дабазом» гәыфба-рада изуқыр кәлоит афзико-математикатә тцәарадыррақәа рдоктор, апрофессор, аңсабаратә тцәарадыррақәа Урыстәылатәи Ракадемия академик, Аңснытәи ахәынтқарратә университет аректор Гәрамаи Алеко Алықьса-иңа.**

Алеко Гәрамаи хәамтәзтәи аңсуа хәынтқаррей аңсабаратәи рышәақьгыларәфәи алағамтә ду кәзтәз хәтароуп. Еицәахартәхәоуп уи иакадемиатә тцәарадырратә еиҳәзәрақәеи, шықәсырацәалатәи уи иртәфратә усуреи, иеиңәаратә бәххәтәрей дарбанзаалак хыңынцәуаф изы гәдура чыдоуп.

Ахәаракырахь инагоу акыр ихытәроуп амәа ақәларә згәағыз дарбанзаалак илшом уи ақатәара азнеира. Уи зрәкхә, дызхылтцыз ижәлар рдац-пәшә аиқәырхәра, аизырхәра зыхықәкы лашоу иоуп.

Аңсабаратәи хәынтқарра гәакәеи рымәт аурә зыңтәзаара зегьы иафәырпшыгоу Гәрамаи Алеко Алықьса-иңа диит 1940шықәса цәыббра 7 рзы Очамчыра араион Гәың ақьтән, ахәоуеиқәшәарей аиҳхәыцреи, аилибакаарей ахра ахәуаз аңнатәфәи.

1985шықәсазы СССР аңсабаратәи Ракадемия Сибратәи ақәша аматематика Аинститут акны (ақ. Новосибирск), «Аквәизгәыпқәа рақсиоматә класскәеи хырацәала еилоу алгебреи» атемала адоктортә диссиртәция аниҳәча дхынхәуеит иңсәдгьыл гәакьахь. Аусура далагоит Аңснытәи ахәынтқарратә университет акны, алгебра акафедра аиҳабыс, 1988шықәса мшәаңымза аахыс далхын ректорс.

Ауниверситет аңоурых акны ақәфиярақәа реиңш, хәарада иқан ауадафәкәағьы. Урт рахтәи еиҳә иҳантәз аамтән, иаххысыз ашәышықәса 80-тәи ашықәсақәа рхыркәшамтә. Ускан, ишдыру еиңш, Қырттәыла аиҳабыра ақәдара рыдыркылоит Аңснытәи ахәынтқарратә университет ақыртәу уни-верситет иакәшаны икартәрц азы. Аха, уи иахылфәиәит аиңәағыларәқәеи, аидысла-рәқәеи. Урт аңағылазашәақәа рнафс, Алеко Алықьса-иңа иажәалағалала иахыркхейт хмиләт ртоурых азы акыр тцәзкуа ахтысқәа жәпакы: хәдариуртә иаған Аңсны аиҳабы-ратә мчра аналәтәкәхь (аиуридикцияхь); хәжәлар реилартәарей хдоухә аизырхәрей хықәкыс иқатцаны Тьркәтәылатәи хыңынцәуаа рхылтцшәтреи, асовет хәынтқарра аидиология аныррала зеиладара фәхыңтәцәаз Нхыт-Кав-казтәи хәшыцәа рхәтарнақәеи хуниверситет радыпхәалара; хмиләтә дариурутәкы Аңсны аңоурыхи, археологияи аетнологияи ркафедра аартра; Асовет еидгыла аңара аминистрра акны, Аңснытәи асудентцәеи аспирантцәеи рзы, атәыла еиҳәу аңариурутәкәа ркны хықәкы-латәи аңаратәыңқәа (целевые места) рзалхә азтәара азбара ухәа... Ессаира ишәытцуан аңариурутә ахәтәи.

Аңсны жәлар Рңынцәылатә еибашьра

аамтә уадафәкәа раангы, хәдариурутә аусу-ра аанымкыларә, иамаз аполитикатә цакы иазхәыцны, 1993шықәса ааңын алағамтә инаркны Гәдоутә ақалақь афәи иаңдан ауни-верситет аштаб. Алеко Алықьса-иңа хәтәла Евразиятәи ауниверситеткәа Рассоциация Ахада, Москватәи ахәынтқарратә университет аректор В. Садовничәи иахь икайтәз ааңхә-ра иалтцшәахейт хуниверситет уи аилазаа-рахь адкыларә. Насгы, Москватәи ахәынтқар-ратә университет акны 87-шык асудентцәа - атыңхәцәеи, 16-шык арцәфратә еилазаара алахәцәеи рыдкыларә.

Аибашьра аниелга, 1993шықәса жьтәара мзәзы иахыркхейт арцаратә ус, аңағылаза-ашәа даараза ишыбааңсызгы. Аха, аректор – Гәрамаи Алеко Алықьса-иңа иналхгәратә-ратә кәзара иабзоураны амиләтә дариурутә еиқәхейт, ашәапы иқәгылт, афәиарамшә иануп.

Аңсарадырра ауафәи иахәтәра ашәақәгы-ларей ахәынтқарра аиңәаарей ркны цә-кыс иамоу дазаатгыло, урт аамтәкәа раантәи иңәәажәарақәа руак акны иазгәеитөит: «На-циональное образование – это органичное единство школы, фундаментальной науки и культуры. Управление современным государ-ством может осуществляться только на науч-но-образовательной основе. Это фактор наци-ональной безопасности. Место государства в мире определяет уровень интеллекта нации.

Я собственно убежден в том, что образова-ние должно стать у нас национальной идеей. Мы часто говорим: молодежь-наше будущее. Но как молодые люди должны стать нашим бу-дущим? Только через хорошее воспитание и достойное обучение. Это и есть образование».

«Иахь ауниверситет иахәгылоу акаде-мик Алеко Алықьса-иңа Гәрамаи – хмиләтә кадркәа рыхытәи фонд иеиуоу, Европа зегьы еицырдыруа математикуп. Убри иналцаны, иналукатә хәаракыра иеиңшуп иналхгәратә-ратә бәххәтәрагы. Абарт, ибәххәтәра ду ачы-дарақәа хуниверситет аусура шышәытхуа, аңара-аазаратә процесс еснагь пхәаа ишыр-го еиңш, Аңсны аңытцтәи иреихәзоу аңара-иуртәкәеи иарей реиңәарақәа артбәауе-ит, иаргәеит», - хәа азгәеитөит Аңсны жәлар рышәкәыф Алықьса Гәгәуа.

Цәбыргны, Алеко Алықьса-иңа Урыстәыла, иара убас ахәаанхыт егырт ахәынтқаррақәа рахь дцаны ишәақьиргылаз акыр аимада-рақәа ирыбзоураны, хтәыла азхәтәра аиуа-анзәгы, хмиләтә дариурутә азхартц, аңхы-раара азыкартц иалагеит.

Аибашьра ашәахы иахәтәи аамтәи зынзә еидкылашәа рымәзам. Ақәзаарей ақамзаарей рымәа ианысыз амиләтә дариурутәи, Алеко Алықьса-иңа дызхәгылоу арцәфратә – про-фессортә еилазаарей ирымоу аиҳәзәрақәа рацәоуп. Избоуп афәкүлтәткәа 8 ирымәхәр-куа 40 инарзынаңшуа азаанаткәа рыртцаратә ус иаңанәкуа иахәдартәу азтәарақәа зегьы. Арцәфцәеи асудентцәеи рытцәарадырратә усура фәзарала иҳаракү аңеиңштә хырхартә шьнахит.

Алеко Гәрамаи иңаулоу иңсәзааратә пышәеи, кәзарыла имәақәтцарей ирылтцшә-уп лассы-лассы аңариурутәфәи имәаңысуа аңариурутәи аазарей ирыдхәалоу, изыңхәуа абицара рзанааттә пышәеи, рхәтәра ашәақьыргыларей азы акыр рызтә еицыр-дыруа ахәаанырцәтәи асәсцәа – аңарауаа рчәызладырхәуа аусмәаңгәтәкәа: аңсара-дырратә-0, практикатә конференциякәа, асим-позиумкәа. Убасгы, хдоухәтә иңсәзаарәфәи ианәлукаашә атып аанызкыло ахәтәрақәа ргәалашәарей, ичыдоу арыцхәкәа разгәәтә-рей ирыдхәалоу еиуеиңшым ахәылпәзкәа, аиңыларәкәа.

Жәларбжәаратәи аимадарақәа (хыншәжәа инарейхоуп аналпәи аңафәи аиқәышәхәтәрақәа) ирыбзоураны асудентцәеи аспирантцәеи, арцәфратә еилазаара ахәтарнақәеи алшара рымоуп рцаратә фәзара аизырхәрей, аңышә-иладарей Урыстәыла, Аахыт-Уапстәыла, Прид-нестровия, Италия, Швейцария, Тьркәтәыла, Иеиду Америкатәи Аштаткәа ухәа жәпакы ахәынтқаррақәа рцариурутәкәа ркны.

Аңснытәи ахәынтқарратә университет алахәылоуп Евразиятәи ауниверситеткәа Рассоциацияи, Урыстәылатәи аклассикатә уни-верситеткәа Рассоциацияи, иара убас Оксфорд-тәи академиятә еилазаара. Ххәынтқарра

аргыларә ганрацәалатәи азтәарақәа рызба-рәфәи, азанаат азкәзацәа ирызрыжәыртоу – хуниверситет еснагь атып чыда аанакылон. Уи аушәымтәцәа кәфәиарала аус руеит еиуе-иңшым ахырхартәкәа рыла. Азәырфәи атәыла аналхгәрафәи аңакыпхықәу амаңурақәа аа-ныркылоит.

«Ахьз – Аңша» аорден актәи афбатәи афәзәрақәа занашәоу, «Аңсны Ахәынтқар-рәфәи иреихәзоу ашкәл зәаңсәзтәыз аусзу-аф» Гәрамаи Алеко Алықьса-иңа аналхгә-ратә, аңсараатә усура иналаргыланы, идырра цәулақәа изыңхыуа арымадара – арцәфра дшәфың дәфуп. Еиуеиңшым аамтәкәа раан уи алекциякәа дрыпхьон, асеминарқәа мәапи-гон Европатәи иреихәу акыр аңариурутәкәа: Москватәи, Берлинтәи, Дрездентәи, Венатәи, Потсдамтәи, Софиатәи, Прагатәи, Кардифф-тәи, Ригатәи... ухәа, адунеи атәылақәа фәжәа инарейханы ркны.

Оксфорд иңоу Жәларбжәаратәи Сократ-тәи аилак 2011шықәсазы аңсуа дариуафәи – «Аңсарадыррафәи ахьз» хәа ахәтәртә хьзы инаңтәит, иагыианаршьейт адунейтә тцәара-дыррафәи илағамтәзы орден, ихьз анырцәит XXI ашәышықәса инәлукаашә аңарауаа Ад-неизегьтәи рреестр.

Алеко Гәрамаи «сара пәсәтәи боксиоруп, еснагь афәр аус рыдызулон, урт ргәамч сара сахьгы ииасит» хәа дахләфаауа иазгәеитәло-ит. Ииашаны, ашкәл шықәсқәа раахыс дызгәы-лазхәлаз ари аспорт хкы акны иеиҳәзәрақәа даара иҳаракүп: ареспублика дачемпионуп; Аңсны абокс Афедерация деиҳабын; жәларб-жәаратәи акатегория змоу збәауп; 1974шық-сазы Гавана имәаңысуаз абокс азы адунеи актәи ачемпионат иалахьыз Асовет Еидгы-ла аделигация напхгәра аитон; 1980 шықә-сазы, Москватәи аолимпиада акны абокс азы ахәмаррақәа рымәт зуаз азбәафцәа дреиуан.

Оксфордтәи акемиятә еидгыла Хәтыр экәу апрофессор Алеко Алықьса-иңа қәкы хәданы иңсәзаарафәи ииңхәзоу, иара ишәтә-неиуа абицарақәа аңариурутәи реибытәра ауп. Уи игәы рыладууп фәажәижәаба шықәса инарейханы напхгәра аитә амиләтә дариу-рутәфәи, еиуеиңшым аамтәкәа рзы аңсарадыр-ратә шыақьгыларәфәи иңәбаа здитцәз, напхгә-ра ззиуаз, имәақәиңтцәз ауаа. Уи арцәбыргүеит ф-жәашықәсәи бжәки раңһа иихәаз иажәақәа рыхышәцәк: «Судьба нашего национального вуза невозможно рассматривать в отрыве от судьбы народа Республики Абхазия.

Я уверен, что у нашего университета и на-шего народа большой потенциал. Мы, нацио-нальный вуз, имеем свое лицо в мире.

...образование стало у нас национальной идеей. Вдумайтесь все, ведь образование не констатация каких-то фактов, а поднятие ка-чества образования должно стать, действи-тельно, национальной идеей. За этим после-дует поднятие качества жизни людей. Поэтому я бы просил всех проявлять большую терпи-мость, молодежи настроиться на учебу, а всем нам – на хорошую работу во имя нашего на-рода и государства».

Алеко Алықьса-иңа Гәрамаи аңсуа нхәф нага ихылтцыз цәиуп, адунеи зыхьз адыруа дариуафәи. Напхгәра ззиуа аңариурутәкы аңара аңоу, аус зүеи зегьы, даара ирацәоуп иңәхтәауа, еснагь илапш ххуп, хәмәақәиңтцәи иарбан усзәалак акны. Еиҳаракгы афәр ирзы-нархоу адгыларә агижәуам, уи шыақәдыргәәо-ит лассы – ласстәи иажәақәа: «...хәра иҳәмо-уп афәр бзиә – урт рыцхыраара, амәа иашәа рыкәтцәра аус афәи аңакпхықәра хәдуп зегьы». Аңхәра ду аириңшуеит аиҳәбацәа ркныиңш аиңбацәа рғанәхәлағьы. «... хәуниверситет «хәынтқарроуп» ахәынтқарра ааңуцәкәа. Арака аееишәара хәмазам. Убас икалароуп Аңсны ахынзәназаазо зегьынцәра. Хәидгыланы, хәизыразны хұсқәа еиңахәзбалар, хәпхәаа аңеиңш лашә хыңшуп» хәа азгәәтәуа, ауаа реидкыларә илшөит.

Зыхә ашәара уадафәи иңсәарадырратә ус-рей, игәышәытхыгоу иажәеи – аңариурутә асуд-ентцәа еиңсәаазо, арцәфратә еилазаара мәақәызтцә кәышроуп. Иахьагы ааңсарак кәмтәкәа аус иуеит, иңсәаратә, иртәфратә усура еиҳсыңуам.

Алеко Алықьса-иңа! Зыбзиабара шәәл-нахыз хәжәлар шьардаамтә Аңцәа шәрыги-мырхааит.

Раңһаза акәны

Мап аңәнакит

■ **Аңсны Ахәынтқарра адәныкәтәи аусқәа рминистр иахытәуаф иналпыңцәкәа назыгзо Иракли Тьжәба аххәаа кәитцәит.**

2025 шықәса нанхәа 19 азы Еиду Ами-латкәа Рәидгыла аштаб-квартирафә Ашәартә-даратә Хеилак алахәылацәа реилатәа-ра мәаңысит. Уи 2008 шықәсазы икаләз ахтысқәа ирызкын. Аилатәара аиҳшәалақәа рыла мратәшәаратәи тәылақәак рхәтарнақ-цәа ахәамтә кәртцәит Қырттәыла аңакыратә акзаара иадгыланы, Аңсни Аахыт-Уапстәы-леи Урыстәылаа рырратә базақәа ахыңоу иафәагыланы.

«Иазгәәтәтәуп, Қырттәыла адгыларазы мратәшәаратәи атәылақәа рхәтарнақцәа ас еиңш еицырзәиңшу рхәамтәкәа традицияк ахәсаб ала ишықәлаз, урт аобиективтә тағы-лазаашәа ишәдхәалам.

Арт аусшәкәкәа иаартны Урыстәыла иафәагылоуп, хрегион афәи иаиңпмыркызақәа аиңәағыларә ақәзаара иазырохоуп», - иҳәеит Иракли Тьжәба.

Иара иазгәеитәит, 17 шықәса рышәтәхь, раңһаза акәны Америка ахәтарнақцәа абри еицырзәиңшу ахәамтә адгыларә мап шәаңырк-кыз.

«Ари иаанарцшуеит адемократиятәи пар-тия ахәтарнақцәа хымпәда Қырттәыла адгы-ларә ағанәхь ала ирымаз азнеишәа иахәтәи Америка ахәдара фың еиңәхәаңшыр шәл-шә, насгы, Урыстәыла иафәагыло ариторика ааныжыны, адиалог ашәақьыргыларей маң-мәчлә аимадарақәа реиашәақьыргыларей рахь ииасыр шауа.

Иашәтәкәкыны, раңһаза акәны аофици-алтә Вашингтон мап аңәнакит Қырттәыла аңа-кыратә акзаара адгыларә, мап аңәнакит Аңс-ни Аахыт-Уапстәылеи ркны Урыстәыла арратә мчрақәа рыкәзаара иақәызбо адокумент. Ари Америка аналхгәра фың рдунейхәаңшышәақәа рфәи аиңақра дукәа аазырпшуа шәафәоуп, Уры-стәылеи дарей реизыкәазашәақәа ртышәын-тәалара иазырохоуп», - хәа азгәәтоуп аххәаафәи.

Аңснытәи адипломат ағәыгә аириңшуеит «Қырттәыла аңаңы зәам аңакыратә аңхәкәа рғанәхь ала Америка аполитикатә напхгәра ргәаанагарақәағьы рчәырыцсахып хәа».

Аконцерт «Гагра классик»

Иңсыртынчгоу

Аманда Анталаа

■ **Гагра ақалақьтә бәхчәкәа руак акны имәаңысит «Гагра классик» захьзу есышықәсәтәи аклассикатә музыка акон-церт. Абар уажәшәтә хышықәса инеиңын-кыланы еспхны имәаңысуа аконцерт хықәкыс иамоуп аклассикатә музыка азыр-гарей, уи азгәыбләцәа рхыңхәзәра аиз-ырхәрей.**

Уи еиңәаан Гагра араион Ахәдара акульту-ра ақәша амчәла. Аконцерттә программа шыақәгылан еиуеиңшым аңсуеи ахәааныр-цәтәи авокалтә рәиамтәкәа, аестрадатә ли-рикатә ашәақәа рыла.

Иқәгылаз рхыңхәзәрафәи иқан Нана Черкәезия, Дмитри Ципиә, Нугзар Какалия, Алиас Абыхәба, Тамара Воронова, Тамара Ша-нава, Стелла Борисова, Анастасия Курочкина, Марианна Иванова.

Аконцерт аиңәаафцәа иазгәартәит ари аусмәаңгәтә аналәсгы иамаңгалара ргәы иштоу.

Ахәаңшцәа рыбзиабара зеаңсазтәыз

Наира Сабекиа

■ **Аңсуа театр, ахәаңшцәа бзиа гәыхыт-хытрала еснаг дыз-зыңш, аңсуа сцена ахкәажә Софа Хынтрыгә-ипҭа сынтәа илхыгит 85 шықаса, иара убас сынтәа 10-шықаса рхытцәуеит лара еитцала-азаз Аңсуа Хәынтқарратә Ағартә Театр.**

Абри акрызтәзкуа арыцхә аз-гәартон С.Чанба ихьз зху аңсуа ахәынтқарратә драматә театр азал ду ағы. Адныхәаларахь иааит Аңсны Ахада Бадра Гәынба, акультура аминистр ихәтыпуаф Динара Смыр, ауа-ажәларратә усзуоцәа, ағар.

Атеатр афоие ағы еиҭкаан ацәыргәкәцә, актиор иналыгзоз аролькәа ахәаарпшу, иара убас атзы лаша дырпшзон иахьа 10-шықаса зхытцыз Аңсуа Хәынтқарратә Ағартә Ртеатр артистцәа.

Еизаз зегьы азыңшын зролькәа рыла бзиа еицырбахьоу Софа Агәмаа лцәыртцәа, аха аңхьа ажәа рыман лқазара змадаз, жәашықәсала асцена амазакәа злыртцәо актиорцәа ҭарацәа. Урт инеимда-аимдо иаңхьон актриса ду лырҭиарамоа, лтоурых. Софа Агәмаа лыпсҭазараҭе ихадоуп» атеатр, уи лажәакәа харзыыршәуи ағара хҭит, атеатртә ҭазара лара лзын цсыг лагаҭагара, дунеи тбаа-тыцәк ишафсуа, абар лара лажәакәа: «Бзиа ижәброма шәара атеатр сара бзиа ишызбо еиңш, шәхы-шәыңсы нақәтданы, адунеи иқәу зегь реиҭа аиааиреи аманшәалареи раамчыдахәз. Иарбан ҭазароу ушьа-уда итысны уцсы ухазтцә; ареализм, аепопеи, драма, иарбан иаха иалшәхуа шәара? Сара драма алсхуеит. Драма – ауафытәыҭса ипсҭазара злеибарку арахәыцкәа рыңшшәхәи аныңшүеит, ауафы ипсы ахьынзәтоу дыкәзауеит зегь реиҭа ауафы ихатара иацклапшуа азәы иакәны, ипсҭазара хәақәнаҭоит», актриса арт лажәакәа рзынархоуп асцена ду ашкә ағәагьра

Аңсуа театр иагәадуроу

азыырпшыз ағар.

Имариам аңсуа сцена ахкәажә Софа Агәмаа дызнысыз амоа, лара дреиуоуп 50-60-тәи ашықәсқәа раахыс зыжәлар рҭахәи зхәоз, рыбзашәа асценаҭе изырызгыз актиорцәа. Лара иаңылтхәоу ахаҭе сахьақәа акы иалафашьом, уи алағы лыжәлар, ахәаңшцәа рыбзиабара дапсәхеит. Жәлар рартистка ҭазарала иналыгзахьоу аролькәа иреиуоуп: Д.Гәлиа «Анауркәа» акны Селма лроль, А.Лагәлаа «Абраскыыл» – Уардахан, Ш.Чкадуа «Акьанцья» – Кафа, Шварц Ахәынтқар ҭынтаз» – агувернантка, Шекспир – «Отелло» – Емилиа, Б.Шынкәба «Нас ишышәтаху» – Тара-Таразиа. Н.ҭарба, «Ашәа аңцара мариам», – Асида, «Електра» – Бланш Диубуа.

Софа Агәмаа акымкәа-оҭамкәа асахьаркыратә фильмкәа ркынгы лыҭеылххьан. «Хыртә шкәакәа», «Ипшьоу асаркьал атәтәабжьы», «Анапыхьарац» ухәа итҭегьы. Лара илылшон ҭазара дула, адраматә хәҭсахьақәа раңцара, иара убасцәкьа уамашәа илыцааиуан акомедиатә хәҭсахьақәа. Режиссиорк иахәсабала иқәлыргылахьеит Фазиль Искандер, Антон Чехов, Едуардо де Филиппо рырҭиамтәкәа. Атеатр аоҭалара хгәазыргхоз, асценахь иаацәыртцындаз хәа хазыңшыз, хәктиорцәа дуқәа азәыршәи иахьа даҭа дунеик иазацахьеит. Убарт иреиуоуп зказарала жәлар рыбзиабара зчаңаз: Минадора Зыхәба, Азиз Агрба, Чынчор Цьениа, Амиран ҭаниа, Сергеи Сақания, Мажара Зыхәба, Олег Лагәлаа,

ухәа ирацәафны. Аха иахьа ихәмоуп анцәа имтәны абафхәтәра злоу ағар. Урт реитцәазараҭе лцәабаа дара ирацәоуп Софа Хынтрыгә-ипҭа Агәмаа. Ари аус пшьа ргәаладмыршәар ауамызт лиубилеитә хәылцәзы акны лаазамтәцәа, актиортә ҭазара ақәша.

Амилаҭтә актиортә школ ашьаҭаркы лоуп, раңхьаза акәны 1998 шықәсазы Аңснытәи ахәынтқарратә университет ағы иаңцан лара лнапхгарала.

Аамтәказы еиҭылкаауеит актиорк имацара дызлахьыз атеатр, лавтортә программа лыманы Аңсны дахысуеит, дыкәгылахьан Москва хдиаспора рааңхьарала. Уи лыкәгыларә апрограма аиҭкаафцәа дыруазәкын Фазиль Искандер. Еиҭал

гахьан, асценариакәа рылылххьан Искандер ифымтә «Харлампи Деспина», «Иҭан лыгажәыки тәкәажәыки» «Ажәақәеи рхыматқәеи». Арт аҭеиамтәкәа лара амыкәмабарақәеи аиашамрақәеи дыриааирц азыхәан ағәаңцыхәареи амчи лыларцон.

Ирхәоит аңсҭазара шака укыднакьо акара угәҭахоит хәа. Софа Агәмаа 1980-тәи ашықәсқәа рынтцәамтәзы арежиссиор изанаат ләазылкит. Ателехәаңшра арежиссиор Амиран Гамгиеи лареи еицыхьарааны Миха Лакрбеи Шота Чкадуаи ршымтәкәа ирылхны ателефильмкәа маңымкәа иаңыртҭеит: «Сыхаара б...» «Иареи лареи», «ҭаткеи ҭышыуарди», «Нас дабаагари» убас егыртҭгы.

25 шықәса цәуеит Софа Агәмаа ауниверситет ағы актиортә ҭазара ағар идлыртцәоижьтеи. Абар шыта 15 шықәса цәуеит лара длывагыланы режиссиорс аус иуеиҭьтеи лцәафы Аслан Еныкь.

Аиубилеитә хәылцәзы иалахьыз идырбан авидеонцәамтәкәа Софа Агәмаа лиубилеиаз иҭартцоз адныхәаларақәа: Алиса Гыцба, Фатима Чыргынзиа, Адыгеиатәи адраматә театр актиорцәа, урт иазгәартон Софа лыпсҭазара зегьы цәк дула ишгәылтәау.

Иазгәатан иара убас, аиубилиар напхгара зылто, иахьа 10-шықәса зхытцыз ағар ртеатр иамоу аиҭхьзракәа, урт ррепертуар рыманы Аңсны антытгы акырынтә иқәгылахьеит, ақәҭиарақәа аадыртпшьеит. Агәыҭра ду хәзто актиорцәа ҭарацәа иреиуоуп Альдона Адлеиба, Есма Шуген, Аслан Анкәаб, Аслан Гәынцья, Ахра Кәарциа, Мдар Сақания ухәа егыртҭгы. Аңснытәи ахәынтқарратә университет аректор Алеко Гәарамиа актриса лиубилеи азы иҭаитцыз адныхәалара дапхьеит Аңснытәи ахәынтқарратә университет ақазаратә факультет адекан Нугзар Логәуа.

Аңсны акультура аминистр ихәтыпуаф Динара Смыр, Аңсны Ахада Иусҭқала Аңсны жәлар рартист Софа Хынтрыгә-ипҭа Агәмаа лцәабаазы «Иреихәзоу атцараиуртә Зеаңсазтәыз аусзуоу» хәа ахьз харақы шлыхтоу рылалхьеит.

Ихыркәшахеит Аңсуа драмтеатр 94-тәи асезон

Иалкаахаз

■ **С.Чанба ихьз зху ахәынтқарратә Аңсуа драматә театр акны имоаҭысит 94-тәи атеатртә сезон аркра. Асезон арказынза идырбан А.Чачба ихьз зху Ақәатәи асахьахьратә тцараиуртә апшьбатәи акурс астетентцәа Аниа Самсониа, Софа Инарба, Богдан Зарандиа русумтәкәа рцәыргәкәцә. Урт «Аескизқәа рыла атеатр: асудентцәа рылапш» апроеит инакәыршәаны иаңыртҭеит.**

Уахь инаган Аңсуа театр асценаҭе иқәдыргылаз аспектәкькәа «Аңынцәтәыҭақәа», «Аб иашьа Ваниа», «Бернарда Альба

лышоны» ркынтәи аескизқәа 24. Аусумтәкәа нагзан атцараиуртә артәфы, еицырдыруа аңсуа ҭыханцәа, асценограф, «Аңынцәтәыҭақәа», «Сариа», «Асду» аспектәкькәа рзы адекорациякәа раңцәафы Нодар Цәыңцба инапхгарала.

Асезон аркын К.Гольдони ипиесала арежиссиор Алхас Шамба иқәиргылаз аспектәкь «Мирандолина» дырбарала. Аспектәкь апремьера моаҭысит 2025 шықәса февраль азы. Аспектәкь ашьтахь ахәаңшцәеи атеатр атруппеи рҭаңхьа дыкәгылеит атеатр адиректор хада Хыбла Мыкәба.

«Иаңы еиңш исгәалашәоит асезон аартреи хәаңхьа ишьтәз аускәеи», – лхәеит лара.

Ахәылцәз ахыркәшамтәз иры-

лахәан аноминациякәа 9 ркны аиаиара згаз рыхьзқәа.

«Ацәашәтәтәкәа рзы иреиҭгы асахьахьы», «Адекорациякәа рзы иреиҭгы асахьахьы», «Алашаразы иреиҭгы асахьахьы» аноминациякәа ркны аиаиара ргеит Диана Допуа, Гарри Дочиа, Михаил Манцьгалазе, «Аңыз акны азҭабцәа рымацара» аспектәкь аус адызулоз.

«Иреиҭгы аспектәкь» аноминацияҭеи аиаиара агеит режиссиор Мадина Аргәын лыкәыргыламтә «Аңыз акны азҭабцәа рымацара». Мадина Аргәын иара убас абри аспектәкь азы «Иреиҭгы арежиссура» аноминацияҭеи аиаиара лгеит хәа дазхәтоуп.

«Аоҭбатәи аплан иатцанакуа иреиҭгы аңхәыс лроль» хәа ишьоуп «Аңыз акны азҭабцәа рымацара» аспектәкь акны Ирина Коҭониа лыхәмарра.

«Аоҭбатәи аплан иатцанакуа иреиҭгы ахатцәа ироль» аноминацияҭеи аиаиара еиҭыршеит оҭыҭа актиорцәа: Аспектәкь «Асду» акны Баҭа ироль назыгыз Даур Арухаа, Гарри Цыңцьял – «Аңыз акны азҭабцәа рымацара» аспектәкь акны Озгуд ироль ихәмарыз.

«Иреиҭгы аңхәыс лроль» хәа ипхьазоуп К.Гольдони ипиесала аспектәкь «Мирандолина» акны Мирандолина лроль назыгыз Есма Кытцниа лыхәмарра.

«Иреиҭгы ахатцәа ироль» аноминацияҭеи Михаил Цкәуа аиаиара иатәашьахеит «Аңыз акны азҭабцәа рымацара» аспектәкь ағы инаигыз Цьерри ироль азы.

Нхытц-Кавказтәи афорум

«ЯвРесурсе»

Аманда Анталаа

■ **Кабарда-Балкариа Ельбрустәи араион Тегенкели ахаблан имоаҭысуа Нхытц-Кавказтәи атцарадырратә форум «ЯвРесурсе» рхы аладырхәуеит Аңсны ахәтарнакцәа гәыңык.**

Афорум хыкәкы хадас иамоуп активра аазыртшуа, ауаажәларратә бзазара еиуеиңшым ахыртақәа ацыхьараа рыҭара иазыхиоу, уи аҭиара иазҭылымхәу ауаа реидкыларә.

Афорум ахәаакәа иртәгзаны алахәылацәа ирымоуп алшара еи-

уеиңшым аказа классқәа, алекциякәа, асеминарқәа, аурокқәа, иара убас агәыптә усмәаңгәтәкәеи рхы рыладырхәырт.

Аусура актәи амш азы алахәылацәа Кирилл Богданов илекция иазызыршәит – уи излеиҭхәаз ала, хыкәкы хадас иқәгылоуп 2030 шықәсазы 45% ағар хатәгәаңхалатәи аусура радпхьалара.

Иара убас Евгения Евлевская имоаңылгеит «Что такое волонтерство? Этический кодекс волонтера» хәа хьыс измаз алекция.

Аусмәаңгәтә алахәылацәа хатәгәаңхалара аусура ауаажәларразы иамоу атцакы еи-лыркааит, насгьы аресурсәтә центркәа рнапхгәоцәа азаатгылеит хатәгәаңхалатәи аиҭкаарақәа рыҭиара азпхьагәатәкәа.

Амшын аңшахәа арңшзаразы

Антыцтәи аилацәажәара

Акәа ақалақ ахада ихатыпу-аф Константин Тәрба ихантәафра-ла амшын аңшахәа ағы имфәгысит ақалақ аиқыршәаразы акомиссия антыцтәи аилацәажәара, хәа адыр-ра канатоит ахтнықалақ Ахадара апресс-мәцзура.

Уи рхы аладырхәит ахтнықалақ архитектор хада Бислан Бағәтелиа, Анхартә-коммуналтә нхамшеи, ақалақтә нхамшеи русбартақәа аус-зуфцәа, аекология азы Ахәынтқар-ратә еилакы, аботаника Аинститут ахатарнақцәа, иара убас апроек-тқатцәа, Москвантәи иааны икоу аландшафттә дизайнерцәа.

Аилацәажәара иалахәыз аре-конструкция апроекти адгы-

латцантәи акоммуникациякәа ры-схемеи рыманы амшын аңшахәа иаңну апаркқәа иртәаит. Урт арака игәартон ариатцәара ахәаақәа иртагзаны иарбан цлақәоу зе-итахара кало, иара убас адгы-латцантәи акоммуникациякәа рышьякәыргыларәан аңхастә ры-мамкәа иаанужьыр зылшо ациа-ақәа.

Константин Тәрба инатцшыны иазгәеитеит акомиссия азы хықәкы хаданы ишыкоу аңшахәа мөхакы тбаала ареконструкция амфәпа-раан арака икоу ациаақәа иро-уа аңхастә излауа ала армачра. «Аспециалистцәа аңшахәа аре-конструкцияи аиқыршәареи рзы аконцепция иалоу ауаажәлар-ратә цакырақәа рыпроект картцит. Антыцтәи акомиссия ишьякәнаргы-лоит амаланыкәатә мфәхәастақәа ахыкәло, ашәшыра зырфәи ациа-ақәа реицәхара, зыхә дуу ациаақәа рыхкы аңхастә рымтара алыршара ухәа азцаарақәа рызбара алнар-шоит. Аңшахәа зегы иахьатцана-куа ирацәаны ациаақәа еицәха-хоит. Зегы азакәан иакәшәо икаларц азы хара аспециалист-цәа адхәахьалоит – аекология азы Ахәынтқарратә еилаки аботаника Аинститут ркынтәи аекологцәа, аландшафттә дизайнерцәа.

Хкомиссия ахықәкы хада – аңшахәа ареконструкция амфәп-гараан ациаақәа ироуа аңхастә излауа ала армачра ауп», – хәа ихәеит Константин Тәрба.

Асахьатыхьы ицәыргақәтца

Шьхатәыла ҳагәылан

Наира Сабекиа

■ Цабыргны абас еиңш ацәа-нырра уагәыланахалон ари ацәыргақәтца уахьахәаңшу-аз. Август 22 агалереиа маң «Ауада» акны ицәыргақәтцан асахьатыхьы Бәтал Цьапуа итыхымтәкәа. «Шьхатәыла» – ахьзын уи.

Апатриот, ажәлар рсахьатыхьы инапкымтәкәа рбарц арахь имф-ахыцтит Апсны жәлар рартист Кьесоу Хагба, асахьақәа рга-лереиа аиҳабы Ельвира Арса-

лиа, ауаажәларратә усзуфы Ле-уан Микаа, хыпхьазара рацәала аказара иазфәлымхау ағар. «Ауа-да» атызкәа зырлахьыхуаз асахьақәа ургәылархалон, автор арт атыхымтәкәа ааигәа иаңитцз роуп, урт ирныңшуеит иара акырза дыззаигәоу ашьхатәыла аңшзара, ацкьара. Ахәаңшыы иакәзар ашьха иалхәраа илеиуа ацыха зы, азыхь-шәашәа данфыхәазшәа деилыхха дканатоит. Уи рнубаалон атаафцәа рхафсахькәа.

Ацәыргақәтцә аҗаафцәа бзиа-ла шәабеит хәа рахәо ргәаанага-ракәа рхәеит Кьесоу Хагба, Диана Плиа, Аңшья Хагба. Бәтал Цьапуа Апсны деицырдыруеит иаңитцәхьо Нартаа ирызку аескизкәа рыла, «Икаитцо, итихуа рыла иубоит

дшапсуоу, урт зегы аенергетика ду рхылцуеит, Нарт Сасыкәа изку аескизкәа рымацара хрыхцәажәо-заргы аңсуара ргәылыжжуеит, ари ауаф итыхымтәкәа аңстазаа-уғәадырпхоит» – хәа азгәеите-ит Кьесоу Хагба икәгыларәф.

Арт атыхымтәкәа, даҗазныкгыы ххьадырңшуеит хабла зышьы-лахьоу, аха хьы-змазәм хәпсабара, хашьхакәа, рыпңшзарахь, изакәытә хазынароу хәзгәылоу, хәтархәоит.

Асахьатыхьы ихы иаирхәо-ит еиҳаразак аңштәкәа аиатцәа, жәаң гәыпңшшәыла. Урт еиҳагы атыхымтәкәа урыднахьалоит, аң-сабара уазааигәәнатәуеит, уархал иатцәатцас ишьтоу ашьац пшқарах уныкәгылазшәа уаакалоит.

Бәтал Цьапуа ицәыргақәтца «Шьхатәыла» шәаҗаар, уака ица-быргны агәалакәзаара бзиа шәзыпшуп.

лашәыр азиас афадатәи ахәтә иахьатцанакуа аусурақәа мфәпа-агеит, уи зыкәтцазгыы хәстанциахь еиҳа азы неиуа икаларц азы ауп. Аха, ишаабо еиңш, уи азымхәзе-ит. Зыла аиқыршәара иадхәалоу апроблемақәа инагзаны избам-кәа иаанханы икоуп. Убри ина-маданы, даҗеа азытцхыртақәа аа-ба рыжразы азбамтә хәдахьылеит. Аусурақәа ирылагахьеит. Урт ан-хыркәшахалак ашьтахь, азхәа-лага фыц шьякәыргылахоит, анафс сгәы иаанагоит ауааңсыра зыла реиқыршәара азцаара инагзаны азбара алыршахоит хәа», - азгәе-итеит Тәмыр Агрба.

Акәа ақалақ ахада иара убас азы зхы иазырхәо рхыпхьазара акыр ацлареи икоу акоммуника-циякәа акыр иахьыкәсхьоуи ина-маданы, ахтны-қалақ азымфан-гагатә система зегы арфыцразы акомплектә программа аус аду-лара иафуп ихәеит иара.

Апышәаратә еицлабрақәа

Аспорттә жәабжықәа

Аманда Анталаа

Сириус афедералтә цакы-радгыл ағы нанхәамза 31 рзы имфәгысыз апышәаратә еицла-

брақәа ркны Акәантәи рхы ала-дырхәит 2016-2017 шыкәсазы ииз атлетика лас азы атыпцәа фыцъа.

Дара еицлабуан 500 метра адистанциала, аңхьахәагьы ра-нашьян: актәи атып аанылыкылеит Наала Бессонова, афбатәи - Дариа Александрова.

Урт азыкарцит Лолита Назарси Светлана Зубахинеи.

Аңхьахәкәа ргеит

Хәкилометрктәи аицлабрақәа

■ Акәа ақалақ Ареспубликәтә стадион акны имфәгысит аабатәи хәкилометрктәи аицлабрақәа.

Алахьылацәа еицлабуан ақә-ратә категориякәа хәба рыла. Аиа-aira згаз еиҳшан абасала:

Актәи атыпкәа: Марат Бар-ганцьяи, Алан Берзения, Даниил Берзения, Миранда Векуа, Дариа Александрова, Ангелина Никитина,

Адриан Мазов, Анаида Атулиан, Ти-гран Мнацканиан.

Афбатәи атыпкәа ааныркылеит: Саид Цьалағониа, Анна Хәңымба, Даниель Бганба, Анри Чхебелиа, Анна Габелиа, Ельмира Базба, Ни-но Мелаиа, Дамир Хмаил, Констан-тин Паншин.

Ахцәтәи атыпкәа ирыпсәхе-ит: Мрамза Адлеиба, Сариа Бжә-ниа, Аинар Аәзба, Саиаҗ Логәуа, Есма Какалиа, Денис Нарияни, Ле-он Зетба, Лизи Шаматава, Артиом Авзиян.

Аицлабрақәа еиҗеакааит - Апс-ны атлетика Афедерация.

Анапынцәкәа рытоуп

■ Ахтнықалақ Ахадара аде-партаменткәеи аусбартақәеи зегы русура азцаара ха-дақәа ирызкын ақалақ аха-да Тәмыр Агрба имфәагиз аилатәара.

Ианаамтоу агәамсам ақәга-ра, еиңкьарада зыржәтәла ауа-аңсыра реиқыршәара, иҗы-цу азытцхыртақәа рыжра ухәа егьырт азцаарақәа жәпакы

рызбара иазаатгьылан аилатәа-раҗы.

Иара убас атоурыхтә хыбрақәа рҗыңшыларатә ганкәа рырҗыцра иадхәалоу апрограма анагзара мөхакы тбаала иалагоит. Хара им-гакәа Арзынба имфәду акны икоу ф-шнык реицарҗыцра мфәпҗахоит.

«Аусурақәа зегы архитекту-ратә кәша ағы ақәыршахәтра иахысроуп, анафс ауп аргылафцәа урт рынагзара ианалаго.

АПСНЫМЕДИА

Ареспубликәтә хәынтқарратә усхәартә «Апснымедиа»

gazeta-apsny.info
apsnygazeta@mail.ru

аҗел: +7 (840) 226-15-75 / 226-59-73
аҗызтҗың: Апсны, Акәа ақ, Ажәанба имфә, 9

Аредактор хада
Ахра АНҚӘАБ

Агазет адцала ифым астатиа ахә аредакция иазшәазом. Агазет ахә–20 маат.